

INSTYTUT HISTORII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik LXXII

Nr 4

WARSZAWA 1965

INSTYTUT HISTORII
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK LXXII

1965

4

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUOWE
WARSZAWA 1965

KOMITET REDAKCYJNY

Henryk Altman, Juliusz Bardach, Józef Gierowski, Aleksander
Gieysztor, Stanisław Herbst, Ryszard Kołodziejczyk, Witold Kula,
Gerard Labuda, Tadeusz Łepkowski, Marian Małowist, Kazimierz
Piwarski, Franciszek Ryszka, Marian H. Serejski, Janusz Tazbir

REDAKTOR

Bogusław Leśnodorski

SEKRETARIAT

Krzysztof Groniowski, Stanisław Trawkowski

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 310261

Państwowe Wydawnictwo Naukowe — Warszawa, Miodowa 10
Nakład 2190 + 160 egz. Ark. wyd. 28. Ark. druk. 18.

Papier druk. sat. kl. V, 70 g. 70 × 100

Oddano do składania 8.VII.1965. Podpisano do druku 4.I.1966.

Druk ukończono w styczniu 1966

Zam. 514/65

E-73

Cena zł 30.—

Warszawska Drukarnia Naukowa — Warszawa, Śniadeckich 8

СОДЕРЖАНИЕ

Ирена Петшак-Павловска — Домбровский бассейн и Луарский округ	807
Александра Тыменецка — Раскол в ППС в 1928 г.	835

ДИСКУССИИ И ПОЛЕМИКА

Четыре века Ягеллонского университета, 1364—1764	837
Бригида Кюрбисувна — Павел Ясеница о летописцах средневековой Польши. Замечания по вопросу популяризации истории	873
Янина Журавицка — О варшавском декаденстве	881
Кшиштоф Гронёвски — Вопросы исторической публицистики	889
Мариан Дроздовски, Януш Жарновски — О роли ППС в формировании Второй Речипосполитой	893

МАТЕРИАЛЫ

Евгений Н. Гуменюк — Неизвестная рукопись Тадеуша Костюшко	897
Славомир Калембка — Руководители и члены Польского Демократического Общества. Замечания и дополнения к Библиографическому указателю	901

ОБЗОР ИССЛЕДОВАНИЙ

Збигнев Вуйцик — Опричнина в новейших публикациях	919
Станислав Сальмонович — Вокруг Бабефа	931

РЕЦЕНЗИОННЫЕ СТАТЬИ И РЕЦЕНЗИИ	937
ХРОНИКА	1027
IN MEMORIAM	1047

TABLE DES MATIÈRES

Irena Pietrzak Pawłowska — Le bassin de Dąbrowa et le pays de la Loire	808
Aleksandra Tymieniecka — La scission du Parti Socialiste Polonais en 1928	836

DISCUSSIONS ET POLÉMIQUES

Quatre siècles de l'Université Jagellonne 1364—1764	837
Brygida Kürbisówna — Les opinions de Paweł Jasienica au sujet des chroniqueurs de la Pologne médiévale. Remarques sur la vulgarisation de l'histoire	873
Janina Żurawicka — Quelques observations au sujet des decadents de Varsovie	881
Krzysztof Groniowski — Quelques problèmes concernant les publications historiques	889
Marian Drozdowski, Janusz Żarnowski — Le rôle du Parti Socialiste Polonais dans la formation de la Deuxième République	893

MATERIAUX

Eugeniusz N. Humeniuk — Un manuscrit inconnu de Tadeusz Kościuszko	897
Sławomir Kalembka — Les chefs et les membres de la Société Démocratique Polonaise Observations et suppléments à Przewodnik Bibliograficzny (Guide Bibliographique)	901

HISTORIOGRAPHIE ET DOCUMENTATION

Zbigniew Wójcik — „Oprycznina“ à la lumière des travaux les plus récents	919
Stanisław Salmonowicz — Autor de Babeuf	931
CRITIQUES ET COMPTES-RENDUS	937
CHRONIQUE	1027
IN MEMORIAM	1047

SPIS TREŚCI

Irena Pietrzak-Pawłowska — Zagłębie Dąbrowskie i Okręg Loary. Penetracja kapitałów francuskich po 1870 r.	785
Aleksandra Tymieniecka — Rozłam w PPS w 1928 r.	811

DYSKUSJE I POLEMIKI

Cztery wieki Uniwersytetu Jagiellońskiego. 1364—1764	837
Brygida Kürbisówna — Paweł Jasienica o kronikarzach średniowiecznej Polski. Uwagi o popularyzacji historii	873
Janina Zurawicka — Uwagi o Dekadentyzmie warszawskim	881
Krzysztof Groniowski — Z zagadnień publicystyki historycznej	889
Marian Drozdowski, Janusz Żarnowski — O roli PPS w kształtowaniu Drugiej Rzeczypospolitej	893

MATERIAŁY

Eugeniusz Humeniuk — Nieznany rękopis Tadeusza Kościuszki	897
Sławomir Kalembka — Przywódcy i członkowie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego. Uwagi i uzupełnienia do Przewodnika Bibliograficznego	901

PRZEGLĄDY BADAŃ

Zbigniew Wójcik — Opryszczyna w świetle najnowszych publikacji	919
Stanisław Salmonowicz — Wokół Babeufa	931

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Tomasz Szarota — Metody historyczne i socjologiczne badań nad miastem współczesnym	937
--	-----

*

A. Krawczuk, Gajusz Juliusz Cezar — Tadeusz Łoposzko	943
Češi a Poláci v minulosti — Roman Heck	944
A. F. Grabski, Bolesław Chrobry — Kazimierz Jasiński	949
Sz. de Vajay, Grossfürst Geysa von Ungarn — Jerzy Dowiat	953
C. van de Wiel, La legitimatión par mariage subsequent — Józef Matuszewski	955
R. Heck, Tabor a kandydatura jagiellońska w Czechach (1438—1444) — Maria Bogucka	956
Z. Kulejewska-Topolska, Nowe lokacje miejskie w Wielkopolsce od XVI do końca XVIII wieku. Studium historyczno-prawne — Jakub Goldberg	958
Z. Guldon, Rozmieszczenie własności ziemskiej na Kujawach w II połowie XVI w. — Leszek Wiatrowski	961
G. Mongrédien, Colbert 1619—1683. — Ryszard W. Wołoszyński	963

P. Suvanto, Wallenstein und seine Anhänger am Wiener Hof zur Zeit des zweiten Generalats 1631—1634 — Franciszek Mincer	964
S. Dahlgren, Karl X Gustaw och reduktion — Władysław Czapliński	967
G. A. Niekrasow, Russko-szwedskije odnoszenia i politika wielkich dierzaw w 1721—1726 godach — Anna Kamińska-Linderska	968
Z. Kamińska, Manufaktura szklana w Urzeczu 1737—1846 — Władysław A. Serczyk	971
„Annales Historiques de la Révolution Française“ nr 177, Juillet-Septembre 1964 — Władysław Maria Grabski	974
A. Próchnik, Francja i Polska w latach 1789—1794 — Stanisław Salmonowicz	976
A. Soboul, Précis d'histoire de la Révolution Française; La Révolution Française — Andrzej Zahorski	979
J. Thiry, Iéna — Stanisław Herbst	981
Wł. Sobociński, Historia ustroju i prawa Księstwa Warszawskiego — Tadeusz Mencel	982
Studien über die deutsche Geschichtswissenschaft von Beginn des 19. Jahrhunderts bis zur Reichseinigung von oben — Krystyna Śreniowska	987
B. Skarga, Narodziny pozytywizmu polskiego (1831—1864) — Ryszard Bender	990
A. Walicki, W kręgu konserwatywnej utopii. Struktury i przemiany rosyjskiego słowianofilstwa — Mieczysław Tanty	992
„La Tribune des Peuples“ — Helena Rządowska	995
G. Kurpisowa, Aleksander Hercen a emigracja polska w latach 1847—1870 — Mirosław Wierzchowski	998
Korespondencja namiestników Królestwa Polskiego w 1861 r. — Irena Koberdowa	999
K. Dunin-Wąsowicz, Marian Borelowski „Lelewel“, blacharz — pułkownik powstania 1863 r. — Zbigniew Stankiewicz	1001
A. Bukowski, Pomorze Gdańskie w powstaniu styczniowym — Emanuel Halicz	1003
K. Wajda, Wieś pomorska na przełomie XIX i XX w. Kwestia rolna na Pomorzu Gdańskim — Lech Trzeciakowski	1005
A. Żarnowska, Geneza rozłamu w Polskiej Partii Socjalistycznej 1904—1906 — Jerzy Myśliński	1008
J. Kowal, „Wici“ Powstanie i działalność społeczno-wychowawcza — Andrzej Ajnenkiel	1010
T. Kuźmiński, Polska—Francja—Niemcy 1933—1935. Z dziejów sojuszu polsko-francuskiego — Jan Kremer	1012
W. Michowicz, Walka dyplomacji polskiej przeciwko traktatowi mniejszościowemu w Lidze Narodów w 1934 roku — Wiesław Balcerak	1015
Materiały do historii Klubów Demokratycznych i Stronnictwa Demokratycznego w latach 1937—1939 — Wanda Sudnik	1017
I. Sachs, Drogi i manowce Świata „B“ — Jerzy Jedlicki	1020
J. Maeynaud, Destin des idéologies — Janusz Żarnowski	1023

KRONIKA

„Rola Warszawy w życiu narodu i państwa“ — Stanisław Konarski	1027
Stosunki polsko-radzieckie w perspektywie historycznej — Jarosław Jurkiewicz	1029

Zakład Historii Ruchu Spółdzielczego — Zbigniew Świtalski . . .	1031
Historia zakładów przemysłowych — Jerzy Braun	1033
Konspiracyjna produkcja broni w latach okupacji — Karol Móravski	1036
Konferencja okrągłego stołu o monarchiach europejskich XVI—XVIII wieku — Juliusz Bardach	1037
O teorii procesu historycznego — Janina Żurawicka	1040
Po zgonie Stanisława Lama	1043
Zjazd Pomorzoznawczy Studenckich Kół Naukowych Historyków — Ta- deusz Buksiński	1045

IN MEMORIAM

Jadwiga Lechicka (16 X 1898 — 20 III 1965) — Jerzy Serczyk	1047
Otto Forst-Battaglia (21 IX 1889 — 2 V 1965) — Aleksander Gieysztor	1049

KONKURS NA PRACE NAUKOWE

Polska Akademia Nauk Wydział Nauk Społecznych ogłasza konkurs otwarty na prace naukowe związane ze znaczeniem i rolą Rewolucji Październikowej dla Polski oraz udziałem w niej Polaków.

Konkurs zorganizowany jest z okazji przypadającej w 1967 roku 50 rocznicy Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej.

Pod względem zakresu tematycznego prace konkursowe dotyczyć mogą różnych dziedzin życia społeczno-politycznego w Polsce, objętych oddziaływaniem Rewolucji Październikowej oraz sfery ideologii, kultury, historiografii, prasy. Konkurs dotyczy także zagadnień związanych z udziałem Polaków w walkach rewolucyjnych, w radzieckim aparacie władzy, życiu społeczno-kulturalnym oraz życia emigracji polskiej w Rosji, jej oblicza społecznego, politycznego, jej stanowiska wobec rewolucji.

Konkurs ma charakter otwarty. Liczba prac składanych przez jednego autora nie jest ograniczona. Objętość pracy dowolna. Na konkurs można zgłaszać prace opublikowane po 1 stycznia 1965 r.

Prace konkursowe należy nadsyłać w dwóch napisanych na maszynie egzemplarzach do dnia 31.XII 1966 r. (decyduje data stempla pocztowego), na adres: Instytut Historii PAN, Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31. Na kopercie należy zaznaczyć: „Konkurs”.

Autorom najlepszych prac przyznane zostaną następujące nagrody:

I — w zakresie prac monograficznych i wydawnictw źródeł

I nagroda — 25 000 zł

II nagroda — 10 000 zł

II — w zakresie rozpraw i artykułów naukowych dwie równorzędne nagrody po 5 000 zł.

Jury konkursu powołane będzie przez Sekretariat Naukowy Wydziału Nauk Społecznych PAN spośród pracowników nauki.

Jury może zaproponować zmiany ilości i wysokości nagród zależnie od poziomu nadesłanych prac.

Nagrody przyzna na wniosek jury plenarne zebranie Wydziału I w terminie do dnia 30 IX 1967 r.

Wyniki konkursu podane zostaną do wiadomości publicznej.

Wszystkie zapytania dotyczące konkursu należy kierować pisemnie pod wymieniony wyżej adres.

TYLKO PRENUMERATA ZAPEWNI REGULARNE OTRZYMYWANIE

KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO

PRENUMERATA KRAJOWA

Zamówienia i wpłaty przyjmują
— Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw „Ruch”, Warszawa,
ul. Wronia 23, konto PKO nr 1-6-100.020 — Urzędy pocztowe
i listonosze — Księgarnie „Domu Książki” — Oddziały
i Delegatury „Ruchu”.

Prenumerata: roczna 120, — zł, półroczna 60,— zł

Zamówienia przyjmowane są do dnia 15 miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Bieżące oraz archiwalne numery można nabyć lub zamówić w księgarniach „Domu Książki” oraz w Ośrodku Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN — Ossolineum — PWN, Warszawa, Pałac Kultury i Nauki (wysoki parter). Egzemplarze archiwalne można nabywać także w Punkcie Wysyłkowym Prasy Archiwalnej „Ruch”, Warszawa, ul. Srebrna 12, konto PKO nr 114-6-700041 VII O/M.

PRENUMERATA ZAGRANICZNA

— Koszt prenumeraty ze zleceniem wysyłki za granicę wynosi o 40% drożej — Zamówienia dla zagranicy przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch”, Warszawa, ul. Wronia 23, tel. 20-46-88, konto PKO nr 1-6-100.024.

Les demandes concernant les conditions d'achat de toutes les revues scientifiques polonaises doivent être adressées à l'Entreprise d'Exportation et d'Importation „Ruch”, Warszawa 1, Rue Wilcza 46.

Le contenu de prochains numéros des revues scientifiques ainsi que leurs prix sont indiqués dans le bulletin „Polish Scientific Periodicals”, que vous trouverez dans les bibliothèques et grandes maisons de diffusion de presse de votre pays.